

Samhällskunskap

Samhällskunskap är ett ämne som ger människor verktyg att orientera sig i en komplex värld, bidra till ett hållbart samhälle och ta ansvar för sitt handlande. Ämnet samhällskunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas inom statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi men även andra vetenskapliga discipliner ingår. Samhällskunskap är även ett tydligt aktualitetsämne där historiska perspektiv används för att förstå samhällsförändringar och aktuella händelser.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar, breddar och fördjupar sina kunskaper om samhällsfrågor, vilket ska ge möjligheter till ett aktivt, ansvarstagande och meningsfullt deltagande i samhället. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokratins förutsättningar och upprätthållande, jämlikhet, jämställdhet, de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnets rättigheter. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att formulera, uttrycka och pröva ställningstaganden i möten med andra uppfattningar och perspektiv. Därigenom ska eleverna stimuleras till nyfikenhet, engagemang och deltagande i öppna meningsutbyten om samhällsfrågor.

Undervisningen ska ge kunskaper om samhällets organisation och centrala institutioner, individers rättigheter och skyldigheter samt om hur människor kan delta i och påverka samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala samhällsfrågor. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av egna och andras levnadsvillkor och utveckla kunskaper om och perspektiv på frågor som berör hållbar samhällsutveckling, globalisering och digitalisering.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor samt förmåga att söka, tolka, värdera och använda information. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att använda samhällsvetenskapernas begrepp, metoder, teorier och modeller. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt till samhällsfrågor samt få förståelse och erfarenhet av samhällsvetenskapligt arbete.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt demokratiska värden och mänskliga rättigheter.
- Kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt hur dessa påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor med hjälp av relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska, tolka och använda information från olika källor i arbetet med samhällsfrågor.

Nivåer i ämnet

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på grundskolans kunskaper eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.

Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.

Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på grundskolans kunskaper eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1a1 eller samhällskunskap, nivå 1a2.

Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng.

Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng.

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet samhällskunskap på nivå 1a1 ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé, de mänskliga rättigheterna och demokratibärande samhällsinstitutioner samt deras skydd. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partiers bakgrund och ideologiska skiljelinjer i svensk politik.

Ekonomi och resursfördelning

- Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, grundläggande prusbildning, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter i olika samhällen utifrån klass, genus och etnicitet.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet samhällskunskap på nivå 1a2 ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska politiska system, i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens samt utrikes- och säkerhetspolitikens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden.
- Privatekonomiska frågor i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Sociala kategorier som klass, genus och etnicitet samt betydelsen av dessa för gemenskap och utanförskap i samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet samhällskunskap på nivå 1b ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé, demokratibärande samhällsinstitutioner samt deras skydd i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens samt utrikes- och säkerhetspolitikens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen samt de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partiers bakgrund och ideologiska skiljelinjer i svensk politik.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden. Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, grundläggande prisbildning, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter utifrån olika kategorier som klass, genus och etnicitet.
- Betydelsen av sociala kategorier för gemenskap och utanförskap i olika samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet samhällskunskap på nivå 2 ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Jämförande politik, politiska system och rättsprinciper i olika länder, särskilt i förhållande till mänskliga rättigheter och mediernas roll och villkor.
- Politiska ideologiers utveckling och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdspolitik.
- Olika internationella samarbeten, till exempel i fråga om utrikes- och säkerhetspolitik i Norden samt inom och utanför Europa.

Ekonomi och resursfördelning

- Prusbildning, marknadsformer och olika marknader, till exempel finansmarknaden och arbetsmarknaden.
- Nationalekonomiska teoriernas framväxt och betydelse för ekonomisk politik.
- Samhällsekonomiska system i Sverige och internationellt, däribland olika välfärdsmodeller och skattesystem, utifrån frågor om fördelning, rättvisa samt globala hållbarhetsmål.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Social stratifiering och dess påverkan på samhället, till exempel i relation till sammanhållning och tillitsfrågor.
- Människors möjligheter och utmaningar utifrån varierande levnadsvillkor, till exempel i stad och på landsbygd, i samband med migration eller beroende på kön respektive socioekonomisk bakgrund.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet samhällskunskap på nivå 3 ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Internationell politik, internationell rätt, freds- och säkerhetssträvanden samt konflikter, krig och konflikthantering.
- Samhällsutmaningar kopplade till inflytande och beslutsfattande i Sverige och internationellt.

Ekonomi och resursfördelning

- Globalisering utifrån politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv, däribland resurs- och handelsfrågor.
- Samhällsutmaningar kopplade till ekonomi och resursfördelning.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Global ojämlikhet och utvecklingsfrågor ur olika perspektiv, till exempel olika förklaringsmodeller till socioekonomisk förändring i världen.
- Samhällsutmaningar kopplade till individer, grupper och sociala strukturer.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Fördjupad källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **enkla** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven analyserar och diskuterar samhällsfrågor med **godtagbar** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **enkla** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **utvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven analyserar och diskuterar samhällsfrågor med **god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **utvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **välutvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven analyserar och diskuterar samhällsfrågor med **mycket god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **välutvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.